

Право, истина и слобода као темељ слободног информационог друштва

На овим просторима влада стереотип да је СПЦ један крајње конзервативан организам, што није тачно. Само постојање Центра за проучавање и употребу савремених технологија при Архиепископији београдско-карловачкој, јединог те врсте у православном свету, говори супротно. О авангардности Православне Цркве на васељенском нивоу у овом погледу говори и православни супер-портал под називом Православно хришћанство који је веома сличан WEB.DEP пројекту, с том разликом што концептуално није окренут ка форумима и вестима и што је доступан на око тридесет светских језика. Што се теме такозване електронске демократије тиче, она је једна од саставних области концепта информационог друштва и њу треба посматрати из три начелна аспекта, иманентна сваком слободном друштву. Та три принципијелна аспекта су право, истина и слобода, при чему је овај последњи најважнији.

Сва три принципа је могуће транспоновати у електронски свет.

Принцип *права* у контексту информационог друштва би примарно био одређен решавањем проблема који се наводи као digital divide. Томе су УН на својим самитима у Женеви и Тунису посветиле дужну пажњу, управо крећући од универзалних људских права. Тај проблем се своди на немогућност свих друштвених слојева и група да равноправно учествују у позитивним странама информационог друштва. У том контексту би могли да расправљамо и о томе колико је информационо друштво на овим просторима перципирано као друштво знања, тачније право свих да имају одређену информацију, како се то често несвесно апострофира у неким медијским рекламним порукама.

Да би се обезбедило спровођење принципа *истине* у оквиру е-демократије, мора постојати одговарајући механизам који би био проактиван (реактиван у крајњем случају) и који би обезбедио да се информације не добијају само из једног центра, већ да постоји полицентрична структура која би обезбедила алтернативне изворе информација. Чини се да се у WEB.DEP форумском делу у назнакама покушава успоставити такав модел, макар концептуално.

И трећа ствар, која је за православне хришћане посебно важна, јесте очување принципа *слободе*, која обједињује претходна два принципа. Слобода је кључна јер је то најузвишенији дар Божији човеку. СПЦ је пре неколико година на овим просторима покренула једну велику расправу о проблему електронске приватности, што до тада није било довољно присутно у свести грађана ове земље. Многи су били збуњени са чињеницом да је Црква прва покренула то питање, а разлог је био сасвим једноставан: у суштини није била правна проблематика, већ питање слободе. У највећем броју случајева смо се у својим истраживањима ослањали на западне академске установе, што је такође разбијање устаљених клишеа, овог пута о антизападном и антиевропском ставу СПЦ. Приватност је у контексту е-демократије важна због очувања концепта анонимности и псеудонимности у осетљивим случајевима, попут дисидентских акција. Интернет, рецимо, даје велику

могућност за такво изражавање мисли, што треба задржати [иако смо сведоци да то итекако може бити злоупотребљено поготово на форумима, где се велики број лажи и клевета може преносити под псеудонимом; но слобода у сваком случају може бити злоупотребљена, али је због тога не треба укидати већ реаговати на злоупотребе]. Питање је, међутим, да ли ће под утицајем културе безбедности и политике застрашивања грађана остати тако. Слободно, смислено и пристojно изражавање на WEB.DEP пројекту може се решити укрштеном модерацијом, у којој би у случају склањања једне поруке од стране модератора о њеном финалном уклањању одлучивао супер-модератор, при чему то треба да буду временски гледано ротирајуће функције. Тиме би се лични анимозитети свели на најмању меру и већина би могла слободно и без конформизма да изрази свој став.

На крају, потребно је рећи и нешто донекле противречно досадашњем излагању, а то је лична резервисаност према електронским форумима с обзиром да су исти углавном безлична форма комуникације. Електронски blog са могућношћу коментара је далеко прихватљивија форма, при чему исти елиминише дисперзију порука и загушење тема. WEB.DEP је, примера ради, веома лако загушити с обзиром да не постоји ограничење броја и величине порука које неко може послати. Ипак, ако се већ иде према форумском начину комуникације, онда је квалитетна модерација један од кључних аспеката.

Ђакон мр Оливер Суботић